

Észrevételek a csődtörvény legutóbbi módosításához

A Magyar Közlöny 2011. évi 89. számában, 2011. július 27-én került kihirdetésre a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezetek csődeljárásának és felszámolásának különleges szabályairól és az azzal összefüggő törvénymódosításokról szóló 2011. évi CXV. törvény. A meglehetősen hosszú címet viselő jogszabály az 1991. évi XLIX. törvény (továbbiakban: Cstv.) több szakaszát is módosítja, és a módosítások egyébként nem kizárólag a jogszabály címében jelzett gazdálkodó szervezeteket, hanem egyéb, a Cstv. hatálya alá tartozó személyeket is érintenek. Kétségtelen tény ugyanakkor, hogy a módosítás lényege a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezetek csődeljárásának és felszámolásának külön szabályozása, de a módosítás mégsem kizárólagosan erre vonatkozik.

A módosítás 2. §-a például kiegészíti a Cstv. 10. §-át egy (3) bekezdéssel, amely kimondja, hogy abban az esetben, amennyiben csődeljárás során a hitelező elmulasztotta igényét a Cstv. által rendelkezésre bocsátott határidőben bejelenteni, akkor az egyezségkötésben nem vehet részt, annak hatálya nem terjed ki rá. Újszerű az a szabály, hogy a bejelentési határidő elmulasztása miatt nyilvántartásba nem vett hitelezői igény jogosultja az adós elleni követelését nem érvényesítheti, azonban a más által kezdeményezett felszámolási eljárásban a még el nem évült követelését bejelentheti. A bejelentési határidő elmulasztása miatti anyagi jogvesztés igen súlyos következményét enyhíti az, hogy ugyan a hitelező a követelést érvényesíteni nem tudja, de ha nem évült el, akkor egy más által kezdeményezett felszámolási eljárásban azt bejelentheti. Habár a jogalkotó szándéka voltaképpen érthető, alappal merül fel a kérdés, hogy dogmatikailag ebben az esetben a hitelező által bejelenteni elmulasztott követelést minek értelmezzük, azaz jogi értelemben ez milyen jellegű követelésnek minősül. Megjegyzendő e körben – bár témánkhoz szűkebben nem tartozik –, hogy e követelés számviteli kezelése, könyvelése is problematikus lehet.¹

A Cstv. módosításának azonban kétségkívül leglényegesebb része a IV. fejezetet kiegészítő *A nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezetekre* vonatkozó eltérő rendelkezések. E rendelkezések lényege, hogy felhatalmazzák a Kormányt arra, hogy rendeletben nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezetnek minősíthessen olyan gazdálkodó szervezeteket, melyek adósságainak rendezéséhez, hitelezőkkel való megegyezéséhez, reorganizációjához nemzetgazdasági érdekek vagy kiemelt közérdekek fűződnek, vagy amelyek esetében – ha a vagyonhiány és a fizetéseképtelenség előreláthatólag nem szüntethető meg – kiemelt gazdaságpolitikai érdekek fűződnek

ahhoz, hogy a jogutód nélküli megszüntetés gyorsabb, átláthatóbb és egységesített eljárásrend szerint történjék.

A Cstv. szerint nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségűnek az alábbi gazdálkodó szervezet minősíthető:

- a) amely működése nemzetbiztonsági, honvédelmi, rendvédelmi, haditechnikai, energiabiztonsági, energiaellátási, iparbiztonsági, katasztrófavédelmi, természetvédelmi, környezetvédelmi, közegészségügyi, közműszolgáltatási, infrastruktúrafejlesztési, kulturális örökségvédelmi, tömegtájékoztatási, hírközlési, közlekedési, közlekedésbiztonsági, kutatásfejlesztési, népegészségügyi indokból vagy a lakosság alapvető közszolgáltatásokkal, alapvető élelmiszerekkel való ellátása szempontjából országos jelentőségűnek, valamint bel- és külgazdasági, foglalkoztatáspolitikai szempontból kiemelt vállalkozásnak tekinthető,
- b) amely nemzetgazdasági szempontból jelentős projekteket valósít meg,
- c) amely törvény által meghatározott országos közfeladatot lát el,
- d) amely nagy összegű állami szerkezetátalakítási támogatásban, hitelgaranciában, kezességvállásban vagy exporthitel biztosításban részesült vagy koncesszióköteles tevékenységet folytat, és az említettekkel összefüggésben az állammal vagy állami szervvel (ideértve az említett feladatok ellátására létrehozott állami tulajdonú gazdálkodó szervezeteket is) jogviszonya áll fenn, vagy
- e) amely az a)-d) pontban nem említett, de nemzetgazdasági stratégiai szempontból kiemelt jelentőségű tevékenységet folytat.²

Mint látható, a Cstv. meglehetősen tág körben határozza meg azt a kört, amelyen belül a gazdálkodó szervezetek nemzetgazdasági szempontból kiemelkedő jelentőségűnek minősíthetőek. A felsorolás a) pontja még aránylag konkrét szempontrendszer alkalmaz, hiszen valóban néhány stratégiaileg is fontos, akár nemzetbiztonsági jelentőségű iparágat határoz meg. Problematikusabb a b) pont, mely nemzetgazdasági szempontból jelentős projekteket említ. Túlmenően azon, hogy megítélésünk szerint egy csődjogi kódexben nem szerencsés a projekt kifejezés használata, és alapvetően a magyar civiljogi – gazdasági jogi kodifikációs hagyományoktól idegen, a b) pont és az e) pont ("amely az a) – d) pontban nem említett, de nemzetgazdasági stratégiai szempontból kiemelt jelentőségű tevékenységet folytat") lényegileg ugyanazt a megfogalmazást tartalmazza, ezért tautológiának tekinthető.

¹ Ehhez lásd: BOÓC Á.: Hitelezői igénybejelentés a csődeljárásban – Észrevételek a Cstv. 12. § (5) bekezdéséhez. *Ügyvédek Lapja*, 2011/5., szeptember-október. 15–18.

² Lásd: a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezetek csődeljárásának és felszámolásának különleges szabályairól és az azzal összefüggő törvénymódosításokról szóló 2011. évi CXV. törvény 4. §-a.

A Kormány fentiek szerinti, jogalkotással történő átminősítése során azt kell figyelembe venni, hogy eme kivételes szabályokat akkor lehet alkalmazni, ha a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezet vagy az általa működtetett létesítmények nemzetbiztonsági védelem alá esnek, vagy honvédelmi, rendvédelmi, haditechnikai, energiaellátási szempontból nemzetközi vagy országos jelentőségű közszolgáltatást látnak el – a tevékenységük ellátásához fűződő közérdekre tekintettel. A törvénymódosítás azt is kimondja, hogy a Kormány fentiekben részletezett rendeletében akkor mondhatja ki, hogy a nemzetgazdasági szempontból kiemelt gazdálkodó szervezet e körbe tartozik, amennyiben a veszteséges gazdálkodást eredményező okok miatt a vagyonihiány előreláthatólag nem szüntethető meg, a veszteségek halmozódása nem állítható meg, a gazdálkodó szervezet megmentési célú tulajdonosi vagy állami támogatásban nem részesíthető, de tevékenysége folyamatosságának és folytatásának érdekében közérdek fűződik a gazdálkodó szervezet vagyonának működő üzemmódot történő értékesítéséhez.

Az itt meghatározott feltételek figyelembe vételével leszögezhető, hogy lényegében ezzel a felhatalmazással a Kormány lehetőséget kap arra, hogy számos gazdálkodó szervezetet – élve a fenti kategóriákban megfogalmazott feltételekkel – nemzetgazdasági szempontból kiemelkedő jelentőségűnek minősítsen.

A nemzetgazdasági szempontból kiemelkedő jelentőségűnek minősített gazdálkodó szervezetekre vonatkozó eltérő felszámolási szabályok közül kiemelkedik az a rendelkezés, mely értelmében vagyonszűkülőként, illetve felszámolóként a Kormány által rendeletben kijelölt, kizárólagos állami tulajdonban álló nonprofit gazdasági társaság jár el. Garanciális jellegűnek tűnik az a rendelkezés, hogy az állami tulajdonosi joggyakorló az állami felszámolót a Cstv. szerinti eljárása során nem utasíthatja. Az egyébként terminológiailag is aggályos állami felszámolóra nézve szigorú összeférhetetlenségi szabályok érvényesülnek, ezek szerint az állami felszámoló egyéb gazdasági tevékenységet nem végezhet, ide nem értve egyes tőkepiaci, pénzügyi szereplők (pl. pénzügyi intézmény, biztosító, befektetési vállalkozás, befektetési alapkezelő, stb.) felszámolását.

Megjegyzendő, hogy az állami felszámoló nem szerepel a felszámolói névjegyzékben, de a felszámoló és a felszámolóbiztos adatait, és azok változását a felszámoló névjegyzékét vezető közigazgatási szerv nyilvántartja.

Az állami felszámoló kifejezésben azt a problémát látjuk, hogy azt sugallja, mintha az állami felszámoló hatósági hatáskörrel, jogkörrel rendelkezne, holott a Cstv. alapján nem ez a helyzet, és ez meglehetősen idegen is lenne a felszámoló fogalmától és jogszabályban rögzített funkcióitól.

Több szempontból problematikusnak ítélni lehet meg az a rendelkezés, mely szerint amennyiben a bíróság még azt megelőzően, hogy az adós gazdasági társaságot nemzetgazdasági szempontból kiemelkedő jelentőségűnek minősítették volna, felszámolót vagy vagyonszűkülőt jelölt ki, akkor a Kormányrendelettel eszközölt átminősítést követően három napon belül végzést kell hozni, amelyben a régi felszámolót felmentik, díjazásáról rendelkeznek, és kijelölik az új felszámolót.³

³ Megjegyzendő, hogy a törvénymódosítás szerint a felszámoló ezen esetben történő felmentése esetén rendelkezni kell a számlával igazolt költségei megtérítéséről, a tevékenységéért járó arányos díjazásról, amely legfeljebb 100.000 Ft lehet, de különösen bonyolult ügyben magasabb díjazás is megállapítható. Arról nem találunk rendelkezést, hogy mi

A felszámolási eljárások sajátossága, hogy számos esetben, éppen a hitelezők érdekének védelmében, az adós gazdálkodó szervezet vagyonának megóvása okán a felszámolás elrendelését követően azonnali intézkedésre van szükség. Ez adott esetben megnyilvánulhat peres eljárás, birtokvédelmi eljárás kezdeményezésében, vagy folyamatban lévő perben ideiglenes intézkedés, biztosítási intézkedés kérelmezésében. Látható, hogy ezek az intézkedések gyakran azonnali jogkövetkezéssel, akár vagyoni konzekvenciákkal is járhatnak. Megítélésünk szerint igen nagy jogbizonytalanságot eredményezhet az, hogy egy már a bíróság által kijelölt és működő, sokszor jelentős és felelősséggel járó döntéseket meghozó felszámoló helyett Kormányrendelet útján kerül kijelölésre egy másik, immáron állami felszámoló.

Ha és amennyiben a hitelezők egyes, stratégiai jelentőségű lépéseiket a korábbi felszámoló intézkedéseinek függvényében, vagy azok következtében tették meg, akkor szintén bizonytalan jogi és gazdasági helyzetet idézhet elő az, ha a felszámoló helyét állami felszámoló veszi át, aki meglehet, hogy más megfontolásoktól vezérelve gyökeresen más lépéseket tehet az adós gazdálkodó szervezet érdekében.

Fontos kiemelni, hogy a módosítás eredményeképpen az állami felszámoló által irányított, nemzetgazdasági szempontból kiemelkedő jelentőségű gazdálkodó szervezetek felszámolása esetén eltérő határidők érvényesülnek. Ekként a követelések bejelentésének jogvesztő határideje 120 nap, míg a felszámolási eljárásban bejelentett követelések szerinti megvizsgálásának határideje 40 nap, és a vitatható követelések bíróság számára történő megküldésének határideje 10 nap. A bíróság a vitatható igények elbírálása tárgyában soron kívül dönt.⁴

A nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezet felszámolása esetén lényeges továbbá, hogy az óvadék jogosultja számára – a Ptk. 271. §-a szerinti jogai érvényesítésére – nyitva álló határidő két hónap.

A hitelezők érdekét védi az a szabály, hogy abban az esetben, amennyiben a kiemelt jelentőségűvé minősítés előtti időszakban, de már a felszámolási eljárás során, az első felszámoló határidőben bejelenti igényét a hitelező, határidőben bejelentettnek kell tekinteni, amennyiben ezt a bejelentést a jogosult az állami felszámolóhoz a követelésbejelentési határidő lejárta követő 10 napon belül igazolja. Nyilvánvaló az, hogy az állami felszámoló kijelölését követően az egyes követeléseket az állami felszámoló részére kell bejelenteni.

A hazai felszámolások sokszor keserű tapasztalatait látva érthető az a jogalkotási szándék, amely bizonyos közérdek vagy nemzetbiztonsági, nemzetgazdasági érdekek érvényre juttatása céljából egyes gazdasági társaságok esetében gyorsabb, átláthatóbb és a hitelezők érdekeit kifejezetten óvó rendelkezéseket tart kívánatosnak.⁵

minősül különösen bonyolult ügynek, illetve, hogy a díjazás milyen mértékben emelhető.

⁴ Egyéb esetekben a felszámolóhoz 45 napon belül kell a követeléseket megvizsgálni, és a vitatott követeléseket 15 napon belül kell a bíróság részére megküldeni.

⁵ Lásd ezzel kapcsolatban: BOÓC Á.: A Cstv., 2009. évi módosítása a gyakorló ügyvéd szemével. In: *Jogi Tájékoztató Füzetek*, (szerk.: SZAKÁL R.), Budapest, 2010. 26–35.

A fenti áttekintésből úgy tűnik, hogy a Cstv. e módosítása nem tudja teljes mértékben megvalósítani a fenti szándékokat, a szabályozásnak egyes elemei pedig jogbizonytalanságot is eredményezhetnek. Úgy gondoljuk ugyanakkor, hogy a módosítás által kitűzött cél feltétlenül üdvözlendő, és bízunk abban, hogy a szabályok későbbi

akár jogalkotó által történő változtatásához, akár a gyakorlat általi formálásához jobbitó szándékú észrevételeinkkel hozzá tudunk járulni.

Török Gábor
tudományos tanácsadó

Boóc Ádám
tudományos munkatárs